

Літопис події

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ, МОВИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

19 квітня 2011 р. відбулися Загальні збори Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України. Із доповіддю “Про підсумки наукової діяльності Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України у 2010 р. та перспективи розвитку фундаментальних досліджень” виступив академік-секретар Відділення ЛММ, академік НАН України *М. Жулинський*. Після обговорення доповіді та прийняття постанови Загальних зборів було заслухано доповіді “Актуальні проблеми збереження та наукового дослідження пам’яток традиційної культури Полісся (до 25-річчя Чорнобильської трагедії)” (доповідач – директор Інституту народознавства НАН України академік НАН України *С. Павлюк*), “Українці Словаччини: історія і сучасність” (доповідач – голова Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка у Словаччині, іноземний член НАН України *М. Мушинка*). Із доповіддю “Творчість Лесі Українки: канони і стереотипи сприйняття (з нагоди 140-річчя письменниці)” виступив провідний науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, головний редактор журналу “Слово і Час”, доктор філологічних наук *Л. Скупейко*.

Нижче друкуємо звітну доповідь *М. Жулинського* та доповідь *Л. Скупейка*.

Микола Жулинський

ПРО ПІДСУМКИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ, МОВИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА НАН УКРАЇНИ У 2010 Р. ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ*

На жаль, минулий 2010 рік також був не найкращий порівняно з попередніми роками. Він залишиться в нашій пам’яті передусім як рік нелегкого долання наслідків фінансової кризи, яка далеко не останньою чергою призвела до зміни політичної ситуації в країні – відставки помаранчевого уряду та обрання нового Президента України. Подальший розвиток подій загрожував і низкою далекосяжних планів “реорганізації”: як щодо структур державних органів (що, фактично, відбулося), так і науки (що, врешті, незважаючи на безліч розмов “у кулуарах”, не торкнулось Академії наук – вочевидь, і в новій владі вистачило глузду усвідомити, що Національна академія наук – це не той полігон для експериментів, на якому можна досягти успішних політичних результатів...

Оцінюючи результати звітного 2010 року, доводиться констатувати, що цей рік, попри відносне збільшення фінансування на науку, не став іще одним кроком уперед у зміцненні матеріального становища НАН України. Саме тому можна відзначити як безумовний позитив той факт, що й за цих складних умов, які були

* Подаємо в скороченому вигляді.

наслідком фінансової кризи, усі установи нашого Відділення працювали наполегливо і плідно, досягнувши результатів, які не набагато поступалися показникам рекордного для нашого Відділення 2008 року й були майже на рівні 2009-го. Практичним наслідком їхніх зусиль, які спрямовувались у звітному році на розроблення фундаментальних і прикладних проблем розвитку літератури, мови, мистецтва, традиційно-побутової культури, комп'ютерної лінгвістики, на розв'язання головних завдань, пов'язаних із об'єктивним і правдивим висвітленням різних етапів розвитку української духовної культури, стало видання 146 колективних й індивідуальних праць, зокрема 92 монографій та збірників, 14 наукових підручників і посібників для вузів та шкіл, 7 довідників і словників, 32 науково коментованих видань художніх та мистецьких творів, близько 1500 публікацій у наукових збірниках та в періодиці.

Вагомим підсумком 2010 р. стало завершення фундаментальних досліджень “Етнокультурні процеси в Україні: національна ідентичність та міжетнічні взаємовпливи”, “Традиційна культура українців в умовах новочасних соціокультурних трансформацій” (наук. кер. обох тем – акад. НАН України С. П. Павлюк), “Сучасна українська мова в світлі загального мовознавства” (наук. кер. – чл.-кор. НАН України О. Б. Ткаченко), “Імагологія як галузь літературної компаративістики: предмет, аспекти, функції” (наук. кер. – чл.-кор. НАН України Д. С. Наливайко), “Українська писемна мова і діалектні системи XI–XX століть” (наук. кер. – чл.-кор. НАН України В. В. Німчук), “Вплив української мови та культури на розвиток російської літературної мови (XIX–XXI ст.)” (наук. кер. – Н. Г. Озерова), “Актуальні проблеми історії зарубіжних літератур XIX–XX століть: діалог культур і пошук ідентичності, міф і деміфологізація; феномен забуття і форми культурної пам'яті” (наук. кер. – Н. Ф. Овчаренко), “Український фольклор від архаїки до модерну” (наук. кер. – М. К. Дмитренко). Видано ґрунтовні праці “Історія українського мистецтва” (т. 2), “Історія декоративного мистецтва України” (т. 1), “Народна культура України: традиції і сучасність”, “Українська мова у XXI столітті: традиції і новаторство”, “Українська полоністика: проблеми, школи, сельветки” (чл.-кор. НАН України Р. П. Радишевський), “Соціалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації” (В. П. Хархун), “Двадцять століття в українському фольклорі” (Р. Т. Кирчів), “Нариси історії України” (В. Ю. Чоповський), “Творчість Юліуша Словацького і Україна: проблеми українсько-польської літературної компаративістики” (Є. К. Нахлік), “Подільська народна вишивка” (Л. П. Булгакова), “Гетьманські могили” (С. П. Сегеда) та ін. Оpubліковано додатковий, 54-й том до Зібрання творів І.Я.Франка у 50 томах і 1-й том “Бібліотеки Івана Франка”, коментовані видання вибраних творів І. Франка, В. Винниченка, Остапа Вишні, П. Куліша, О. Олесья, В. Стуса, а також М. Гоголя, М. Пруста, А. Моравія та інших зарубіжних письменників.

Про високий науковий рівень досліджень учених Відділення свідчить удостоєння у 2010 р. Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка літературознавця О. Є. Пахльовської за працю “Ave, Europa!” та мистецтвознавця О. С. Найдена за працю “Народна ікона Середньої Наддніпрянщини в контексті селянського культурного простору”, премії НАН України ім. І. Я. Франка літературознавця Л. В. Ушкалова за працю “Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів”, премії Верховної Ради України для молодих учених мовознавця К. В. Широкова за працю “Іменна словозміна в сучасній турецькій мові”. За значні заслуги в розвитку вітчизняної науки відзнакою НАН України “За наукові досягнення” нагороджено акад. НАН України Б. І. Олійника й Почесними грамотами Кабінету Міністрів України – мовознавців В. В. Жайворонка і Л. В. Аніщенко.

За провідними напрямками – Естетика і теорія літератури, закономірності розвитку світової літератури” у звітному 2010 р. працювали вчені-літературознавці Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та його Львівського відділення. Вагомим підсумком проведених ними досліджень у галузях теорії літератури, історії української та зарубіжної літератур, функціонування художньої літератури на сучасному етапі, підготовки енциклопедичних і наукових видань творчої

спадщини стало видання 59 колективних й індивідуальних праць: “Поетика як система: літературно-критичний нарис” (М. П. Кодак), “Проблеми поетики другого тому “Мертвих душ” Миколи Гоголя” (Н. М. Сквіра), “Листи і люди: роздуми про епістолярну творчість” (М. Х. Коцюбинська), “Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління: історико-літературний та поетикальний аспекти” (Л. Б. Тарнашинська), “На шляхах духовної інтеграції: глибиннопсихологічні, релігійно-філософські та ритуально-міфологічні мотиви в українській постмодерній прозі” (І. П. Бетко), “Письменники у прозі: україномовний культурно-інформаційний простір Полісся, Холмщини, Підляштя (1917–1944)” (І. З. Павлюк), ґрунтовні наукові збірники “Національні варіанти літературної компаративістики”, “Літературознавчі обрії”, “Гоголезнавчі студії” (Вип. 18), “Леся Українка і сучасність” (Т. 5), “Спадщина” (Т. 4) та ін. Видано 6 посібників та хрестоматій для вузів і загальноосвітніх шкіл, програма для загальноосвітніх навчальних закладів “Українська література. 10–12 класи”.

Свій внесок у зазначений аспект досліджень здійснила й Міжнародна школа краєзнавства НАН України, якою видано чергові XVI і XVII томи “Київських полоністичних студій”, коментоване видання праць М. Смотрицького, успішно проведено XVII літню навчальну сесію за участю 30 представників із Росії, Польщі, Сербії та Чехії.

У мовознавчих установах Відділення тривали дослідження в галузях теоретичного й загального мовознавства, слов'янської етимології, зіставної, структурно-математичної лінгвістики, сучасного функціонування української мови та вивчення проблем її практичного впровадження в усі сфери суспільного життя.

За результатами фундаментальних і прикладних досліджень, проведених у зазначених наукових галузях, Інститутом мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України видано “Нариси з концептуального аналізу лінгвістики тексту” (Т. В. Радзівська), чергові нариси в серії “Бібліографія вчених України” “Григорій Петрович Півторак”, “Ніна Григорівна Озерова” та ін.

Інститутом української мови НАН України видано такі ґрунтовні колективні й індивідуальні праці, як “Відображення історії та культури народу в словотворенні”, “Нариси з соціолінгвістики” (Л. Т. Масенко), “Сполучники української літературної мови” (К. Г. Городенська), “Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі” (Т. А. Коць), “Оповідність в українській художній прозі” (С. П. Бибик), “Лінгвосвіт поезії авторів Нью-Йоркської групи” (Г. М. Сюта), “Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу” (В. Л. Іващенко), “Студії з ономастики та етимології”, збірники “Культура слова” (Вип. 72, 73), “Соціолінгвістичні студії”, “Лексикографічний бюлетень” (Вип. 19), низка підручників, посібників і словників для шкіл.

Український мовно-інформаційний фонд НАН України здійснював дослідження проблем розвитку сучасної лінгвістичної технології, теоретико-методологічних та системотехнічних аспектів створення нового покоління україномовних словників та інтелектуальних систем, заснованих на принципах природної мови. Розроблено комплекс програмних засобів для створення систем з розвиненими інтелектуальними та мовно-інформаційними функціями, складено алгоритми та програмні модулі підтримки двомовних лексикографічних систем. Видано 1-й том фундаментального тлумачного “Словника української мови” у 20 т., монографію “Іменна словозміна в сучасній турецькій мові” (К. В. Широков), низку електронних словників та ін.

Питання етногенезу та етнічної історії, сучасних національних етнокультурних та етнотехнологічних процесів, проблеми розвитку мистецтва активно досліджували вчені Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Вивчаючи минуле й сучасне національної й духовної культури, основні жанри професійного мистецтва, учені цих інститутів засвідчили їх невід'ємність від європейської та загальносвітової культури, сприяли утвердженню України як рівноправного учасника глобальних цивілізаційних процесів.

Практичним результатом їх зусиль стало видання 29 колективних й індивідуальних монографій, зокрема таких фундаментальних праць, як “Український театр у

передень Третього тисячоліття” (Н. М. Корнієнко), “Основи парамузикознавства” (Б. О. Сюта), “Традиційний стінопис Поділля кінця ХІХ – першої половини ХХ століття” (Н. В. Студенець), “Людина в народній казці Українських Карпат” (Л. Г. Мушкетик), “Кирило Стеценко” (Л. О. Пархоменко), “Яків Новицький. Фольклорист, історик, педагог” (Л. В. Іваннікова), “Музичний тезаурус композитора. Аспекти вивчення” (М. П. Калашник), “Частотний каталог українського пісенного фольклору” (Ч. 2) (Л. О. Єфремова), “Труды этнографическо-статистической комиссии в Западно-русский край” П. Чубинського (Т. 4), низки наукових збірників, навчальних посібників, довідкових видань.

За результатами досліджень багатогранних явищ традиційної культури, професійного мистецтва й українського фольклору Інститутом народознавства НАН України видано 19 праць, низку збірників мистецьких і фольклорних матеріалів, каталогів, альбомів тощо. Проблеми збереження, дослідження та ретрансляції народної культурної спадщини в умовах трансформаційного періоду продовжували досліджуватися науковими підрозділами Національного музею народної архітектури та побуту України.

Найважливіші науково-організаційні заходи Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України спрямовувалися на розробку нових наукових концепцій та реалізацію пріоритетних напрямів досліджень у галузі гуманітарних наук, проектів і програм справді національної ваги – загальнодержавних та академічних заходів з реалізації Указів Президента України № 529 від 16.06.2006 р. “Про створення науково-дослідного і культурно-інформаційного центру “Шевченківський дім”, № 260 від 22.04.2009 р. “Про деякі заходи щодо популяризації класичної української літератури та збереження літературної і культурної спадщини” та № 553 від 25.06.2007 р. “Про невідкладні заходи щодо розвитку Музею народної архітектури та побуту України НАН України”, державних програм розвитку української мови та культури, забезпечення серійного видання “Словники України”, “Історії української літератури” у 12 т., Шевченківської і Франківської енциклопедій.

Науковці провідних установ Відділення взяли участь у розробленні Концепції гуманітарного розвитку України до 2010 р., а також у підготовці чергової Національної доповіді НАН України “Новий курс соціально-економічних реформ в Україні: 2010–2015 роки”. На виконання постанови Президії НАН України № 253 від 30.09.2009 р. “Про перспективні напрями комплексних (міждисциплінарних) досліджень установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України на 2009–2013 роки” переглянуто й затверджено нову тематику установ Відділення відповідно до визначених перспективних напрямів. Організовано проведено державну атестацію всіх установ Відділення та установ при Президії НАН України, науково-методичне керівництво якими покладено на бюро Відділення, а також перевірку наукової та науково-організаційної діяльності Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України та Інституту народознавства НАН України. Здійснено експертну оцінку нових фундаментальних тем академічних установ Відділення й установ Міністерства культури України, а також наукову експертизу рукописів підручників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів з української, російської та іноземних мов і літератур, поданих на організований МОН України всеукраїнський конкурс цих підручників.

З метою створення сприятливіших організаційних умов для розвитку фундаментальних і прикладних досліджень у галузі академічного франкознавства Відділенням ініційовано, підготовлено й прийнято постанову Президії НАН України про перейменування Львівського відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України і створення на його базі Державної установи “Інститут Івана Франка”.

Важливі науково-організаційні заходи Відділення спрямовувалися на підготовку та організоване проведення 27 міжнародних і всеукраїнських конференцій, на зміцнення міжнародної співпраці установ Відділення із зарубіжними науковими центрами, на поглиблення їх взаємозв’язків.

Безумовно, усе це – втішні факти, справді вагомні результати наполегливої праці всіх учених наших наукових установ. Та безперечно й те, що ці здобутки могли би

бути більшими, коли б не ціла низка нерозв'язаних проблем – як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, які (на жаль, уже традиційно) існують.

Саме такою традиційною – навіть у часи відносного зростання у 2010 р. виділення коштів для НАН України – і далі залишалася спільна для всіх гуманітарних установ проблема недостатнього бюджетного фінансування, призначеного для видання наших наукових праць. Чимала, особливо порівняно з кризовим 2009 р., кількість наших публікацій, про яку я згадував, на жаль, так само “традиційно” сполучається із тим, що установам нашого Відділення не вдається видати всі підготовлені до друку праці, зокрема й праці загальнонаціональної ваги і значення (наприклад, підготовлені в серії “Словники України”, завершальні томи “Історії української культури”, низку історій профільних мистецтв, енциклопедій тощо).

Звітний 2010 рік був щедрим і на чимало досить непростих заходів Відділення, пов'язаних із виконанням Указів Президента України, що мали найбезпосередніший стосунок до нашого Відділення. Це й Указ № 529 від 16.06.2006 р. “Про створення науково-дослідного і культурно-інформаційного центру “Шевченківський дім”, до реалізації якого чималих зусиль доклали вчені Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка та Бюро нашого Відділення. У зв'язку з тим, що попередній варіант реалізації цього проекту – на земельній ділянці по вул. Терещенківській, 2 – втратив свої перспективи, Бюром Відділення було ініційовано, а постановою Президії НАН України № 17 від 27.01.2010 р. ухвалено рішення щодо розміщення архівосховища для зберігання рукописів класиків української літератури, Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка з його бібліотечними фондами, Музею української писемності та створення на цій науково-дослідній та архівній базі Міжнародного культурно-інформаційного центру “Шевченківський дім” в іншому місці – в культурно-мистецькому та музейному комплексі “Мистецький арсенал”.

З метою вирішення зазначеного питання Національною академією наук України проведено переговори та досягнуто згоди на це розміщення і керівництва “Мистецького арсеналу”, і Державного управління справами. Водночас усім зрозуміло, що реалізація цього проекту можлива лише за умови ефективної державної підтримки, у зв'язку з чим – у контексті пропозицій Академії наук стосовно підготовки до 200-річчя Т. Г. Шевченка – Відділенням порушено питання про необхідність надання доручення Кабінетові Міністрів України щодо розміщення Міжнародного культурно-інформаційного центру “Шевченківський дім” у “Мистецькому арсеналі”, яким, зокрема, передбачалися б закріплення запланованих приміщень за НАН України, доручення Державному управлінню справами щодо виконання проектною документації на приміщення зазначеного центру та Міністерству фінансів України – щодо фінансування заходів із їх відведення, ремонту й інженерного забезпечення. На жаль, ані Державне управління справами, ані Адміністрація Президента України не відгукнулись на ці звернення, – лише подовжили термін інформування із цього питання від щомісячного до... двічі на рік. Водночас певного оптимізму додає внесення створення зазначеного центру до Плану заходів із відзначення 200-річчя від дня народження та 150-річчя від дня смерті Т. Г. Шевченка, затвердженого нещодавно розпорядженням Кабінету Міністрів України № 167-р.

Не менш значних зусиль – але вже з інших причин – було й буде ще докладено для виконання цілої низки інших Указів Президента України. Це й не менш важливий Указ “Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги”, на виконання пункту 4-го якого було затверджено розроблену за участю НАН України Концепцію Державної цільової програми розвитку Національної словникової бази України. Проект цієї Програми, такої потрібної всім, уже розроблено, але затвердження її було фактично заблоковано Мінфіном і Мінекономікою України, що так і не дали погодження проекту. Більше того, новий уряд України фактично підтримав ці два міністерства, оскільки доручив НАН України самотужки здійснювати цю Програму. Здійснити ж це, як з'ясувалося, не просто. Це й Указ Президента України № 260 від 22.04.2009 р. “Про деякі заходи щодо популяризації класичної української літератури та збереження літературної

і культурної спадщини”, на реалізацію якого НАН України підготувала пропозиції й замовила – лише на першочергові й невідкладні заходи – не так уже й багато. Мінфін обіцяв, але так і не спромігся (цитую) “розглянути в установленому порядку при доопрацюванні проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік” за умови вишукування додаткових джерел наповнення доходної частини бюджету”.

Саме з урахуванням непоступливості згаданого міністерства й Міністерства економіки, а також неспроможності видавництва “Наукова думка” забезпечити протягом 2011–2013 рр. редакційно-видавничу підготовку 1–6 томів “Шевченківської енциклопедії” (випуск якої також передбачений 2-ма Указами Президента України), нашим Відділенням ініційовано й 28.02.2011 р. прийнято постанову Президії НАН України № 68 “Про підготовку та видання “Шевченківської енциклопедії”, згідно з якою всю відповідальність за підготовку цього проекту на засадах держзамовлення покладено на Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка й затверджено календарний план підготовки до видання всіх 6 томів енциклопедії, закінчуючи листопадом 2013 р. Переконалий, що колектив Інституту літератури, удостоеного імені Шевченка, відповідально поставиться до підготовки даного проекту, випуск якого в разі своєчасного завершення й подання до друку має добрі перспективи у зв’язку зі згодою Держтелерадіо України видати “Шевченківську енциклопедію” за програмою “Українська книга” і внесенням цього видання до вже згаданого Плану заходів з відзначення 200-річчя від дня народження та 150-річчя від дня смерті Т. Г. Шевченка. Завершуючи тему підготовки до цих ювілеїв, варто згадати ще один проект – Повне зібрання творів Т. Г. Шевченка у 12 томах, над завершенням видання якого (мистецької спадщини) повинен зосередити всі свої зусилля Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, оскільки без цього видання важко уявити наш академічний внесок у підготовку до цих ювілеїв.

В останні роки, особливо протягом 2010 р., у полі уваги Бюро Відділення незмінно залишалися проблеми не лише якості, а й подальшого розширення спектра досліджень наших установ. Необхідність розширення тематики досліджень зумовлювалася вимогами не лише вже згаданій на початку доповіді постанови Президії НАН України “Про перспективні напрями комплексних (міждисциплінарних) досліджень установ Секції суспільних і гуманітарних наук на 2009–2013 роки”, а й самого життя: потребою відродження і створення нових підрозділів з дослідження проблем славістики, русистики і мов національних меншин України, зокрема тих, що були втрачені в попередні роки. З метою виправлення становища Відділенням було ініційовано й ухвалено цілу низку постанов Президії й Бюро Президії НАН України – про невідкладні заходи із забезпечення подальшого розвитку академічного літературознавства й мовознавства. Створено 2 нові відділи в обох цих інститутах, кадрово зміцнені деякі інші відділи. Проте повній реалізації цих постанов щодо літературознавчих і мовознавчих інститутів (а також нової постанови – щодо Інституту народознавства – 2010 року), шкодить фінансова незабезпеченість цих постанов, і треба добре подумати, як саме у скрутних фінансових обставинах досягти подальших зрушень у цій справі.

Дуже складним, але, на жаль, і досі остаточно не розв’язаним залишається питання підготовки “Українського правопису” в новій редакції й питання про склад самої Правописної комісії. Активна спроба вирішити це питання робилася, але навряд чи можна говорити про реальне вирішення цієї проблеми постановою Президії НАН України, прийнятою ще 2008 року, яка дала “академічне” введення до складу комісії вибірково визначених мовознавців і, як засвідчили 2 роки після її прийняття, без жодних позитивних наслідків. Причина проста: цей склад Комісії не має необхідних юридичних повноважень для прийняття й затвердження поправок до правопису і – юридично ж! – суперечить складові Комісії, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України № 198 від 19.02.2002 р.

Таке ж занепокоєння викликає стан підготовки та видання низки праць загальнонаціональної ваги і значення: передусім – “Історії української культури”, критична ситуація із завершенням якої неодноразово розглядалася Президією

Академії наук і на засіданнях Бюро Відділення. Важливим кроком у вирішенні цієї проблеми стала остання постанова Президії НАН України, № 365 від 29.12.2010 р., якою – на відміну від більшості попередніх – передбачено фінансування видання 1-ї і 2-ї книг п'ятого тому "Історії української культури" і згідно з якою вже виділено кошти на закінчення підготовки 3-ї, завершальної книги п'ятого тому, який, власне, й завершує це видання. Водночас, як і торік, незадовільним залишається стан підготовки до видання літературної і деяких персональних енциклопедій, цілої низки уже підготовлених до друку праць серії "Словники України". Поліпшилася, але й досі недостатньо лишається співпраця установ Відділення з профільними відомчими інституціями Міносвіти і науки, з провідними установами соціогуманітарного профілю Академії наук – членів Міжнародної асоціації академії наук (МААН). Усе ще негативно позначаються на результатах наукової діяльності установ недоукомплектованість окремих діючих підрозділів і – про що вже говорилося – обмежені можливості щодо організації нових, притаманна низці установ тенденція старіння наукових кадрів, особливо вищої кваліфікації.

Саме з огляду на цю тенденцію дуже важливою лишається проблема підготовки наукових кадрів через аспірантуру та докторантуру інститутів, передусім – проблема своєчасних захистів дисертацій молодими спеціалістами. І хоч у цілому на цій ділянці бачимо й відрадні зміни, загальний рівень підготовки, випуску молодих спеціалістів і їх закріплення в наукових установах залишається все ще далеким від потреб цих установ. З урахуванням надзвичайної його важливості це питання Бюро Відділення також має взяти під контроль.

Закінчуючи свою звітну доповідь, хотілося б наголосити: звітний 2010 рік навіть у складних обставинах долання наслідків фінансової кризи був також плідним у роботі нашого Відділення. Видано велику кількість наукових праць, зокрема – з дуже пристойним удостоєнням престижних премій, а також наших кращих учених – високих урядових й академічних нагород. Не меншає, а поступово збільшується й саме наше Відділення – зростає його спискова чисельність, а кількість установ – зокрема й тих, науково-методичне керівництво якими покладено на Бюро Відділення, дорівнює 12-ти.

Підсумки звітного року водночас засвідчують, що з кожним кроком уперед ускладнюється й науково-організаційна робота Бюро нашого Відділення, посилюється його роль у вирішенні проблем гуманітарної науки, кількість котрих зростає, – від наукових, спектр яких розширюється з кожним роком, до всіх інших, зокрема й небажаних – пов'язаних із подоланням наслідків фінансової кризи. Розв'язуючи ці проблеми, і в нинішньому 2011 році Бюро Відділення приділятиме увагу збереженню наявного й подальшому підвищенню кадрового наукового потенціалу всіх наших установ, пріоритетним напрямом досліджень у галузі теорії й історії національної культури, впровадженню і традиційних, і новаторських підходів, проектам і програмам справді загальнонаціональної ваги, розвитку міжнародної співпраці в галузі гуманітарної науки.

Успішна реалізація зазначених завдань значною мірою залежатиме й від керівництва наших установ, і, безперечно, від самих науковців – від їхнього розуміння необхідності таких завдань, від їхньої готовності плідно працювати й за умов фінансової кризи, наполегливості пошуку нових аспектів і проблем досліджень, продиктованих вимогами часу. Упевнений, що все це притаманне вченим нашого Відділення. Їхнє розуміння й готовність до таких завдань, помножені на почуття високої відповідальності, стануть умовою і запорукою наших подальших успіхів у розвитку всіх гуманітарних дисциплін, їх внеску в наукове забезпечення державотворчого процесу в Україні, у справу духовного відродження нашого народу.

Отримано 20 квітня 2011 р.

м. Київ

